

Katedrála telefonů a telegrafu půjde k zemi

09.03.2023

Co do rozlohy to bývala největší budova v Československu a zároveň největší telekomunikační komplex Evropy. Na svou dobu byla supermoderní, dodavatelem technologií byl totiž zejména švédský Ericsson. Řeč je o ÚTB, tedy Ústřední telekomunikační budově, která vyrostla v letech 1972 až 1979. Stavba probíhala bez větších komplikací, až dva roky před otevřením vypukl požár — začalo hořet na věži během svářecích prací. Oheň větší škody nenapáchal, a tak se 3. ledna 1980 telekomunikační chloubka Prahy slavnostně otevřela. Protože pásku stříhali tehdejší premiér Lubomír Štrougal a ministr vnitra Vlastimil Chalupa, začalo se jí říkat Štrougalova věž.

Budova s výškou 85 metrů a 18 podlažími plnila přední stránky novin. „Katedrála telefonů a telegrafu,“ napsal tehdy časopis Květy o stavbě ve stylu hi-tech a brutalismu, která vyšla na 1,5 miliardy tehdejších korun. Komplex tvořilo několik objektů. Dominantní byla hlavní budova a věž, menší pak jednopodlažní objekt strojovny, objekt olejového a naftového hospodářství včetně dieselových agregátů a podzemní vodní nádrž coby náhradní vodní zdroj. Z celkových 2500 zaměstnanců bylo 1000 spojovatelek. Na 72 tisících metrů čtverečních fungovaly bufety, odpočívárny, dokonce kinosál. Není divu, že se říkalo, že ÚTB je předimenzovaná.

Proč vlastně budova vznikla? Důvody je nutné hledat hlouběji v historii telefonní a telegrafní sítě v českých zemích. První ústředna v Praze fungovala od roku 1882 v Richtrově domě na Starém Městě. Z počátku měla jedenáct účastníků, do roka už kolem dvou set, v následujících letech pak spojovatelky manuálně propojily desetitisíce hovorů. Spolu s rozšiřováním telefonní sítě vznikaly další ústředny. Nejdřív meziměstská na hlavní poště v Jindřišské ulici, která propojila Prahu s Vídní. Když utichly boje první světové války, pražské centrály se automatizovaly, takže manuální práci spojovatelek nahradilo vytáčení unikátních telefonních čísel — avšak jen pro hovory místní, meziměstské a mezinárodní volání se bez spojovatelek stále neobešlo.

Když už nestačila Jindřišská, byla v roce 1921 zahájena výstavba nové ústředny na Žižkově ve Fibichově ulici. Se svými dvěma věžemi se v moderním a oblíbeném prvorepublikovém stylu art deco tyčila nad Prahou. První meziměstský hovor spojila v červnu 1927 a už během prvního roku provozu odbavila 6606205 minut hovorů. Vybavení od amerických společností Standard Electric či Bell Telephone nebo od německé Siemens & Halske ji řadilo k nejmodernějším na světě. Pět stovek hovorů denně zajišťovalo 350 zaměstnanců v nepřetržitém třisměnném provozu. Původní architektonické plány počítaly i s bazénem. Jeho stopy se ale nedochovaly, nejspíš tedy realizován nebyl. Výzdobu interiéru je možné obdivovat dodnes. Zejména sochy — mužské i ženské alegorické akty v nadživotní velikosti, které shlížejí do ulice. Tak třeba socha muže s poštovní trubkou v pravé ruce, pláštěnkou přes záda a sokolem u nohou symbolizovala Poštovníctví. Žena s tužkou v pravé ruce, zápisníkem v levé a sokolem u nohou zase Těsnopis. Úrodu a Blahobyť představovala socha s plody a rohem hojnosti v rukou, Telefon pak skulptura muže s pláštěnkou přes záda, holubem na rameni a sloupem elektrického vedení u nohou.

I supermoderní mezinárodní prvorepubliková ústředna přestala ale časem stačit technologickému pokroku. Padlo proto rozhodnutí o výstavbě ÚTB v Olšanské ulici, zároveň bylo ale nutné z Fibichovy přeložit veškeré linky a obě centrály propojit. Za tím účelem byl proražen dva kilometry dlouhý tunel, který slouží dodnes. Práce na hloubkovém kolektoru zároveň spustily žižkovskou asanaci. Když se totiž v roce 1971 začalo u Olšanského náměstí kopat, došlo ke zhroucení několika starých domů. I to byl důvod, proč se tehdejší OPBH — Obvodní podnik bytového hospodářství — rozhodl pustit do masivní přestavby Žižkova.

Porevoluční vývoj ÚTB se nesl ve střídání majitelů a firem. Sídli v ní SPT Telecom, následně Telefónica O2 Czech Republic a CETIN. Spolu s nástupem nových technologií pak přestala sloužit původnímu účelu. Začátkem roku 2017 odkoupil objekt a pozemky od skupiny PPF developer Central Group. Měl tu vyrůst soubor budov s dominantními bílými věžemi z architektonické dílny Evy Jiřičné, Praha je ale kvůli jejich výšce odmítla. Nový návrh chce Central Group představit letos.

Galerie

1 fotografie

